УДК 633.853.494:632.4

НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ ХВОРОБИ РІПАКУ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

Славецька І. О, Мацюк О. Б.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
E-mail: macjuk@chem-bio.com.ua

Ріпак озимий є однією з провідних олійних культур України, однак його продуктивність значною мірою залежить від фітосанітарного стану посівів. Поширення комплексу грибкових хвороб призводить до зниження польової схожості насіння, зрідження посівів, передчасного відмирання листкового апарату, ураження стебел і стручків, що негативно впливає на врожайність та якість насіння [3].

Серед найнебезпечніших захворювань ріпаку особливе місце займає фомоз (*Leptosphaeria maculans*). Хвороба уражує рослини протягом усього періоду вегетації, викликаючи некроз кореневої шийки, рак стебла та передчасне відмирання рослин. За інтенсивного розвитку втрати врожаю можуть перевищувати 50 %, а лабораторна схожість насіння істотно знижується.

Не менш небезпечним є альтернаріоз (*Alternaria* spp.), який особливо інтенсивно розвивається під час цвітіння та дозрівання культури. Ураження стручків призводить до їх передчасного розтріскування, формування щуплого насіння та втрат урожаю на рівні 30–50 % [1,2].

В умовах достатнього зволоження значного поширення набуває несправжня борошниста роса (пероноспороз). Захворювання проявляється вже на ранніх етапах розвитку рослин, спричиняючи відмирання листків, ослаблення рослин перед зимівлею та недобір урожаю до 30 %.

Особливо небезпечним у період цвітіння є склеротиніоз (*Sclerotinia sclerotiorum*). За теплої та вологої погоди гриб швидко поширюється, викликаючи білу гниль стебел, передчасне дозрівання рослин і втрати врожаю, які можуть перевищувати 50 %.

У вологі роки значної шкоди також завдає сіра гниль (*Botrytis cinerea*), яка уражує всі органи рослини та спричиняє

передчасне розтріскування стручків і зниження якості насіння [2, 3].

Ефективний захист посівів ріпаку можливий лише за умови комплексного застосування інтегрованої системи захисту, яка включає дотримання сівозміни, використання здорового насіннєвого матеріалу, вирощування стійких сортів і гібридів, збалансоване мінеральне живлення, моніторинг фітосанітарного стану посівів та своєчасне застосування фунгіцидів.

Найбільш поширеними та економічно небезпечними хворобами ріпаку озимого в умовах Західного Поділля є фомоз, альтернаріоз, пероноспороз, склеротиніоз і сіра гниль. Їх розвиток значною мірою визначається погодними умовами та дотриманням технології вирощування. Використання інтегрованої системи захисту дозволяє істотно зменшити розвиток захворювань, зберегти продуктивність агроценозу та забезпечити отримання високоякісного врожаю.

Список літератури

1. Марков І. Л. Практикум із сільськогосподарської фітопатології. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2011. 528 с.
2. Поспєлов С. В., Поспєлова Г. Д., Неженець О. М. Загальна фітопатологія. Київ : Аграрна освіта, 2021. 424 с.
3. Жемойда В. Л. Хвороби ріпаку та заходи обмеження їх розвитку. *Агроном.* 2023. № 2. С. 94–101.

УДК 372.857

НУТ ЗВИЧАЙНИЙ ЯК МОДЕЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЛЕСТІЙКОСТІ У РОСЛИН З НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТУ «БІОЛОГІЯ І ЕКОЛОГІЯ »

Замойська І. М., Пида С. В.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
E - mail: spyda@ukr.net

Нут звичайний (*Cicer arietinum* L.) – вид родини Бобові (Fabaceae), важлива сільськогосподарська культура, яка може вирішити проблему дефіциту харчового та кормового білків,